

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเรื่องขายร่วมเพศของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย" เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

- เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างและบำรุงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
- เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นคว้าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างและบำรุง เครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย และกลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคล ภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย การวิจัยนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูล 3 วิธีหลักคือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็น ทางการ (In-Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ ประกอบด้วย นายกสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่บริหาร จำนวน 5 คน สมาชิกชมรม 20 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน, การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการศึกษาจากเอกสารต่างๆ (Documentary Research)

จากเก็บข้อมูลด้วยวิธีดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้เป็น 4 ส่วนคือ

1. ข้อมูลพื้นฐานของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

ที่มาของการเป็นสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย มีจุดเริ่มต้นในปี 2542 โดยนายกมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาของคลินิกนิรนาม แห่งสภากาชาดไทย นายกมลเศรษฐ์ พบว่าชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายมีการติดเชื้อเอดส์ (HIV) เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการขาดความรู้เรื่องการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ที่ถูกต้องเหมาะสมประกอบกับภาพลักษณ์ของชายรักชายและชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายที่ผ่านทางสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และภาพยนตร์ช่วงนั้นถูกนำเสนอในด่าลบ นายกมลเศรษฐ์จึงต้องการจะจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำงานด้านการรณรงค์ป้องกันการติดเชื้อเอดส์และให้บริการในทุกๆด้านที่เกี่ยวกับกลุ่มชายรักชายขึ้นชื่อกลุ่มเส้นทางสีรุ้ง ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่จากสภากาชาดไทย และกลุ่มเพื่อนวันพุธ และผู้ติดเชื้อเอดส์ที่เป็นชายรักชายรวมประมาณ 30 คน ซึ่งในช่วงแรกจะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ในกลุ่มชายรักชาย

ในปีพ.ศ. 2543 มีโอกาสเข้าร่วมการประชุม HIV and Sexuality Transgender and HIV/AIDS Workshop ที่ประเทศบังคลาเทศ และพบว่าหลายๆ ประเทศมีกลุ่มและองค์กรชายรักชายที่เข้มแข็งและมั่นคงมาก ต่างจากประเทศไทยอย่างเห็นได้ชัด จึงเป็นแรงจูงใจสำคัญให้นายกมลเศรษฐ์ต้องการจะพัฒนากลุ่มเส้นทางสีรุ้งให้เติบโตและแข็งแรงยิ่งขึ้น ดังนั้นในปี 2544 นายกมลเศรษฐ์จึงกำหนดแนวคิดและวิธีการดำเนินการของกลุ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. เรื่องคุณภาพชีวิตของคนรักเพศเดียวกัน ในด้านการยอมรับทางสังคม พฤติกรรม อารมณ์ จิตใจ พิทักษ์สิทธิ เป็นมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกัน และสิทธิอื่น ๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญไทย
2. ปัญหาสุขภาพอนามัยเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเกย์ เช่น เรื่องเพศ เอดส์ และอื่นๆ

จากการวิจัยพบว่าแนวคิดที่กำหนดขึ้นใหม่นี้เน้นที่เรื่องคุณภาพชีวิตของชายรักชาย และเรื่องโรคเอดส์กลายเป็นเรื่องรองที่จัดอยู่ภายใต้หมวดหมู่ของสุขภาพอนามัย เนื่องจากฟ้าสีรุ้งมีข้อมูลมากขึ้นจากการจัดกิจกรรม พบปะ พูดคุยกับชายรักชายที่ให้ความสนใจ นอกจากนั้นยังเปลี่ยนชื่อกลุ่มใหม่จากเดิมคือ เส้นทางสีรุ้ง เป็น องค์กรฟ้าสีรุ้ง

หลังจากเปลี่ยนเป็นองค์กรฟ้าสีรุ้งประมาณ 1 ปี องค์กรฟ้าสีรุ้งก็เริ่มเป็นที่รู้จักในกลุ่มชายรักชาย เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเพิ่มกิจกรรมการคัด่ายอบรมทักษะชีวิตพิชิตเอดส์ขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 องค์กรฟ้าสีรุ้งมีสมาชิกประมาณ 100 คน ซึ่งในปีนี้อาจารย์วิโรจน์ เข้าร่วมองค์กรในฐานะหัวหน้าองค์กรฟ้าสีรุ้งจากการเชิญขององค์กร เนื่องจากเห็นว่าอ.วิโรจน์เป็นชายรักชาย ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และเคารพในสังคม

จากการศึกษาพบว่า ด้วยความที่องค์กรฟ้าสีรุ้งเป็นองค์กรชายรักชายทำให้ประสบปัญหาเรื่องการสร้างความน่าเชื่อถือเมื่อต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น องค์กรฟ้าสีรุ้งจึงต้องการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตนเอง โดยการยื่นเรื่องเพื่อขออนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติในการจัดตั้งเป็น สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งแม้ว่าการขออนุมัติจัดตั้งเป็นสมาคมของฟ้าสีรุ้งจะมีปัญหาในเรื่องของภาพลักษณ์ของตัวองค์กร เนื่องจากเป็นการรวมตัวของชายรักชาย และมีปัญหาเรื่องกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคม ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาจนถึง 7 เดือน แต่ในที่สุดสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ ได้อนุมัติการจัดตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ซึ่งถือเป็นสมาคมชายรักชายแห่งแรกและแห่งเดียวของประเทศไทยที่มีการจดทะเบียนเป็นสมาคมถูกต้องตามกฎหมาย และผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

1. ส่งเสริมให้ความรักสามัคคีในสังคม
2. ส่งเสริมเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด
3. เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางด้านสิทธิเสรีภาพ ปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเท่าเทียมกันในสังคม
4. พัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม
5. พัฒนา ส่งเสริม รวบรวมและประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ด้านงานศึกษาวิจัยโรคเอดส์ ยาเสพติด และด้านสุขภาพ
6. ส่งเสริมกิจกรรมสาธารณประโยชน์โดยไม่เน้นทางด้านธุรกิจหรือผลประโยชน์
7. สร้างความเข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางพฤติกรรมความรักของมนุษย์

องค์ประกอบและโครงสร้างการบริหารงานของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

1. คณะกรรมการบริหารส่วนกลางจำนวน 9 คน และส่วนภูมิภาคจำนวนอีก 6 คน
2. เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานกลางจำนวน 15 คน
3. สมาชิกของสมาคม ประมาณ 500 คนทั่วประเทศ

2. การสื่อสารในการก่อตัวของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

การสื่อสารในการก่อตัวเป็นสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยสามารถแบ่งออกตามระยะเวลาได้เป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อตัวเป็นกลุ่มเส้นทางสีรุ้ง ปี 2542

เริ่มจากการที่นายกมลเศรษฐ์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสภาอากาศไทย และให้คำปรึกษาเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่คลินิกนิรนาม แห่งสภาอากาศไทย พบว่าชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายมีการติดเชื้อ HIV จำนวนมาก ประกอบกับช่วงนั้นเองภาพลักษณ์ของชายรักชายในสังคมไทย เป็นไปในทางลบ ทำให้นายกมลเศรษฐ์ต้องการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการรณรงค์และการป้องกันการติดเชื้อ HIV รายใหม่ในกลุ่มชายรักชายขึ้น จึงชักชวนผู้ที่สนใจและมีแนวคิดตรงกันเข้าร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกจาก 3 กลุ่มหลักๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ 1) นักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสภาอากาศไทย 2) สมาชิกบางส่วนจากกลุ่มเพื่อนวันพุธ ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากผู้ติดเชื้อเอดส์ และผู้ติดเชื้อเอดส์ที่เป็นชายรักชาย 3) กลุ่มชายรักชายที่เข้ารับบริการที่คลินิกนิรนาม

กิจกรรมในช่วงแรกของกลุ่มเส้นทางสีรุ้งจะเป็นนัดพบปะกันเพื่อพูดคุย ปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ โดยจะนัดเจอกันตอนเย็นของทุกวันในด้านในของสวนลุมพินี โดยการรวมตัวกันของกลุ่มเส้นทางสีรุ้งในระยะแรกนั้นเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆ คือยังไม่มีโครงสร้าง จำนวนสมาชิกและสถานภาพของสมาชิกที่ชัดเจน จะมีเพียงนายกมลเศรษฐ์ที่เป็นเหมือนศูนย์กลางการรวมตัวของกลุ่มเส้นทางสีรุ้งเท่านั้น

การสื่อสารในระยะการก่อตัวเป็นเส้นทางสี่รัฐ

จากการศึกษาพบว่านายกมลเศรษฐ์เปรียบเสมือนผู้นำของกลุ่มในระยะนี้ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่ม ดังนั้น เครือข่ายการสื่อสารของระยะก่อตัวเป็นกลุ่มเส้นทางสี่รัฐจะเป็นแบบวงล้อ (Wheel network) แม้ว่าการสื่อสารในช่วงนี้จะมีการสลับบทบาทในการเป็นผู้ส่งและผู้รับสารของแต่ละกลุ่มบ้าง แต่ส่วนใหญ่นายกมลเศรษฐ์จะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นส่งสารไปยังกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นผู้รับสาร ส่วนบุคคลในกลุ่มจะสลับบทบาทเป็นผู้ส่งสารในหลายกรณี ลักษณะการสื่อสารเป็นแบบสองทางอย่างไม่เป็นทางการ โดยจะสื่อสารกันผ่านทางโทรศัพท์และนัดพบปะกันที่สวนลุมพินี ซึ่งมีนายกมลเศรษฐ์เป็นศูนย์กลางดังกล่าว

ระยะที่ 2 ระยะสร้างความเติบโตขององค์กรฟ้าสี่รัฐ ปี 2544

ปี พ.ศ. 2544 กลุ่มเส้นทางสี่รัฐ เปลี่ยนชื่อเป็น องค์กรฟ้าสี่รัฐ ซึ่งขณะนั้นอยู่ในระยะการสร้างความเติบโตขององค์กร โดยมีการพัฒนาปัจจัยควบคู่กันไป 2 ด้าน คือ 1) การขยายเครือข่ายสมาชิก 2) การเพิ่มแหล่งทุน

1. การขยายเครือข่ายสมาชิก

จากการศึกษาสรุปได้ว่าจุดสนใจที่องค์กรฟ้าสี่รัฐใช้ในการชักชวนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมเป็นสมาชิกในระยะการสร้างความเติบโตนั้นคือ การสร้างกิจกรรมต่างๆ โดยส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วม ดังนี้ การเดินสวน การจัดนิทรรศการ และการบรรยายเรื่องการรณรงค์ และการป้องกันโรคเอดส์นอกสถานที่ การแจกถุงยางอนามัย การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ และการจัดค่ายอบรมทักษะชีวิตพิชิตเอดส์

จากกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรฟ้าสี่รัฐจัด มีกลุ่มชายรักชายเข้าร่วมจำนวนมาก โดยเฉพาะการจัดค่ายอบรมทักษะชีวิตพิชิตเอดส์ ทำให้องค์กรฟ้าสี่รัฐบรรลุเป้าหมายในการขยายเครือข่ายสมาชิก อย่างไรก็ตาม โครงสร้างขององค์กร และสถานภาพของสมาชิกในระยะนี้ก็ยังคงไม่ชัดเจนเท่าใดนัก อีกทั้งการเก็บข้อมูล เอกสารต่างๆ ก็ยังไม่เป็นระบบ

การสื่อสารในการขยายเครือข่ายสมาชิก องค์กรฟ้าสี่รัฐใช้สื่อหลัก 2 สื่อ คือ

1. สื่อกิจกรรม โดยกิจกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการให้ความรู้ การรณรงค์ และป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มชายรักชาย ลักษณะการสื่อสารเป็นการสื่อสารแบบสองทางอย่างไม่เป็นทางการ ระหว่าง

องค์กรฟ้าสีรุ้ง และกลุ่มเป้าหมายสื่อสารโต้ตอบในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้วิธีการพูดคุยให้ข้อมูลปรึกษาหารือ และให้ความรู้ความเข้าใจ รูปแบบการสื่อสารเป็นไปในแนวระนาบ โดยเป็นการสื่อสารจากองค์กรผ่านกิจกรรมไปยังกลุ่มชายรักชาย

2. สื่อบุคคล ซึ่งก็คือตัวอาสาสมัคร และสมาชิกขององค์กรฟ้าสีรุ้ง การสื่อสารในการขยายเครือข่ายของสมาชิกโดยผ่านสื่อบุคคลนั้น เป็นการสื่อสารสองทางแนวระนาบระหว่างอาสาสมัคร และสมาชิกขององค์กรกับชายรักชายอื่นๆ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก เป็นการพูดคุยในเรื่องของความประทับใจในการร่วมกิจกรรมขององค์กร และข้อดีของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์กร ลักษณะเครือข่ายในช่วงนี้เป็นการเป็นไปในลักษณะของการบอกต่อกัน ปากต่อปาก (Peer Network)

2. การเพิ่มแหล่งทุน

องค์กรฟ้าสีรุ้งนั้นเป็นองค์กรที่ได้จัดตั้งขึ้นโดยไม่แสวงผลกำไร (NGO) จึงไม่มีรายได้เข้าองค์กรจากการที่องค์กรต้องการเพิ่มเครือข่ายของสมาชิกมากขึ้น จึงต้องหาแหล่งทุนเพิ่มขึ้น จากการศึกษาพบว่าเงินทุนสนับสนุนที่องค์กรฟ้าสีรุ้งได้รับนั้น 90% มาจากหน่วยงานต่างประเทศ คือ TUC ศูนย์ความร่วมมือไทย – สหรัฐอเมริกาด้านสาธารณสุข, FHI องค์กรครอบครัวสากล และ UNICEF ส่วนอีก 10% มาจากหน่วยงานในประเทศ คือ สภากาชาดไทย, กระทรวงสาธารณสุข, องค์กรหมอไร้พรมแดน(MFS) และมูลนิธิริรักษ์ไทย(CARE)

การสื่อสารในการเพิ่มแหล่งเงินทุน สามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะตามบทบาทขององค์กร ดังนี้

1. บทบาทในการเสนอขอทุน

การเสนอขอทุนขององค์กรฟ้าสีรุ้งจะเสนอขอในนามฝ่ายสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย โดยการเขียนโครงการกิจกรรมเสนอไปยัง สภากาชาดไทย กระทรวงสาธารณสุข องค์กรหมอไร้พรมแดน และมูลนิธิริรักษ์ไทย จากการศึกษาพบว่าด้วยความที่องค์กรฟ้าสีรุ้งเป็นองค์กรชายรักชายที่ทำงานเพื่อชายรักชาย การติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ มักถูกเพ่งเล็ง และเข้มงวดในเรื่องของวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม ดังนั้นองค์กรฟ้าสีรุ้งจึงต้องเน้นกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อการรณรงค์และป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มชายรักชายเป็นหลัก ไม่ได้เน้นที่เรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชายรักชาย เป็นการสื่อสารในแนวตั้ง จากล่างขึ้นบน คือจากองค์กรฟ้าสีรุ้ง ไปยังหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าว ลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2. บทบาทในการรับทุน

จากการศึกษาสรุปได้ว่าองค์กรต่างประเทศคือ FHI UNICEF และ TUC จะทำหนังสือมาทาง สภาอากาศไทยว่ามีความประสงค์ที่จะเสนอเงินทุนสนับสนุนให้กับองค์กรฟ้าสีรุ้ง และมีการระบุเงื่อนไข ในการให้ทุนอย่างชัดเจน เนื่องจากขณะนั้นองค์กรฟ้าสีรุ้งยังไม่มีสถานภาพเป็นสมาคมหรือนิติบุคคลที่ จะรับเงินสนับสนุนเองได้ จึงต้องผ่านสภาอากาศไทยในการรับรองสถานภาพกลุ่ม

การสื่อสารในระยาะนี้เป็นการสื่อสารแนวตั้งแบบการสื่อสารแบบสองทางอย่างเป็นทางการโดยมี รูปแบบการสื่อสารแบบบนลงล่าง คือจากหน่วยงานต่างประเทศผู้ต้องการให้เงินทุนสนับสนุนองค์กรฟ้าสี รุ้ง โดยผ่านทางสภาอากาศไทย แต่การเสนอข้อมูลสนับสนุนการรับทุนดังกล่าวและการทำข้อตกลงใน การรับทุน องค์กรฟ้าสีรุ้งจะติดต่อไปยังแหล่งทุนโดยตรงไม่ผ่านสภาอากาศไทย

ระยะที่ 3 ระยะจัดตั้งเป็นสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ในปี พ.ศ. 2546 คณะกรรมการบริหารขององค์กรฟ้าสีรุ้งต้องการที่จะ จดทะเบียนฟ้าสีรุ้งในเป็นสมาคม เพื่อ 1) ลดความยุ่งยากในการขอและรับทุน 2) การดำรงอยู่ได้อย่าง ยั่งยืน และ 3) เสริมสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ โดยให้นางสาวสมถวิลเป็นผู้ดำเนินงานหลัก ซึ่งองค์กรฟ้าสีรุ้งพบปัญหาในการดำเนินการ ดังนี้ เอกสารไม่ครบถ้วน การลงท้ายด้วยคำว่าแห่งประเทศไทย จะต้องมีส่วนขยายกระจายอยู่มากกว่า 25 จังหวัด และเรื่องของการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยองค์กร ฟ้าสีรุ้งใช้เวลาประมาณ 7 เดือน ในการขออนุมัติให้จัดตั้งเป็นสมาคมและได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งเป็น สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ

การสื่อสารในระยาะการจัดตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารในระยาะนี้เป็นการสื่อสารแนวตั้ง จากล่างขึ้นบน คือจากองค์กร ฟ้าสีรุ้งไปยังสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ โดยผ่านนางสาวสมถวิล มี ลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง เป็นทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านทางการเข้าพบกับเจ้าหน้าที่ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติของนางสาวสมถวิลโดยตรง การติด ต่อทางโทรศัพท์ และใช้จดหมายหรือเอกสารอ้างอิง อีกทั้งองค์กรฟ้าสีรุ้งต้องแก้ไขวัตถุประสงค์ขององค์ กรให้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติเห็นสมควร โดยเนื้อหา ของวัตถุประสงค์ใหม่จะไม่ได้เน้นการเอื้อประโยชน์ไปยังชายรักชายโดยตรง แต่เป็นการส่งเสริมการอยู่ ร่วมกันอย่างเท่าเทียมและเข้าใจกันสังคมไทย

3. การสื่อสารเพื่อการธำรงรักษาเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

เครือข่ายสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

เครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยประกอบไปด้วย 1) คณะกรรมการบริหาร 2) เจ้าหน้าที่สำนักงานกลาง และ 3) สมาชิก โดยคณะกรรมการบริหาร จะเป็นผู้กำหนดแผนงาน และส่งต่อไปให้ยังเจ้าหน้าที่ประจำของสำนักงานกลางเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเป็นเครือข่ายแนวตั้ง

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ไปยังสมาชิกนั้นจะออกมาใน 2 รูปแบบคือ ให้ข่าวสารข้อมูลข่าวสารและการจัดกิจกรรม โดยความสัมพันธ์กันระหว่างเจ้าหน้าที่และสมาชิกนั้นลักษณะแบบเพื่อนสูเพื่อน มีเครือข่ายแนวนอน นอกจากนั้นยังมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างซึ่งกันและกันของสมาชิก

รูปแบบการสื่อสารในเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน

รูปแบบการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานกลาง

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการสื่อสารมีรูปแบบเป็นการสื่อสารแบบแนวตั้ง คือสื่อสารจากคณะกรรมการบริหารไปยังเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานกลาง โดยมีช่องทางในการสื่อสารดังนี้

- การประชุม
- การโทรศัพท์และการพบปะที่สำนักงาน

รูปแบบการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักงานกลางและสมาชิกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักงานกลางและสมาชิกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเป็นการสื่อสารในแนวระนาบและเป็นการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีช่องทางดังนี้

- การใช้โทรศัพท์
- การเข้ามาและเวียนและเข้าร่วมประชุมที่สำนักงานกลางของสมาชิก
- การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต
- วารสารสายฝนต้นรุ้งและสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ
- การใช้สื่อกิจกรรม

รูปแบบการสื่อสารระหว่างสมาชิกและสมาชิก

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการสื่อสารจะเป็นไปในลักษณะการสื่อสารสองทางแบบไม่เป็นทางการ
ในแนวระนาบ ซึ่งมีการสื่อสารผ่านช่องทาง ดังนี้

- การใช้โทรศัพท์
- การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต
- การพบปะและการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมฟ้าสีรุ้ง แห่งประเทศไทย

ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการดำรงรักษาเครือข่ายสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

ปัจจัยระดับบุคคล

1. ความประทับใจของสมาชิกต่อสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ในการชักจูงใจเพื่อเข้าร่วมเป็น
สมาชิกของสมาคมด้วยการสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีการชักชวนให้คนใกล้ชิดหรือ
คนรอบข้างที่เป็นชายรักชายเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคม โดยการชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้าง
ความรู้และประโยชน์ให้แก่ชีวิตหรือสังคม

2. การมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันส่งผลให้การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคลมีประสิทธิภาพ
เนื่องด้วยสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยร้อยละ 90 เป็นชายรักชาย จึงมีคุณลักษณะที่คล้ายกัน
ซึ่งทำให้การถ่ายทอดข่าวสารแบบบุคคลต่อบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น

3. การมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่รักของสมาชิก และได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก

อ.วิโรจน์ และนายกมลเศรษฐ์ ซึ่งเป็นผู้นำของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเป็นบุคคลที่มีชื่อ
เสียงและได้รับการเคารพจากสังคม จึงส่งผลให้สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเป็นที่รู้จักและได้รับการ
ยอมรับจากหน่วยงานและบุคคลที่ร่วมงานด้วย รวมไปถึงการที่ทำให้สมาคมฟ้าสีรุ้งเป็นที่น่าเชื่อถือของ
ชายรักชายในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก

ปัจจัยกลุ่ม

1. การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรม

จากการศึกษาพบว่าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยจัดกิจกรรมมากมายให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง
เนื่องซึ่งนอกจากการบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ แล้ว ยังทำให้สมาชิกได้มีโอกาสพบปะกันอีก

ด้วย เป็นการส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นกลุ่ม และเกิดการร่วมมือกัน ส่งผลให้เครือข่ายเข้มแข็งและดำรงอยู่ได้ยาวนาน

2. สมาชิกสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย มีความสนิทสนมและผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกภายในสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีความใกล้ชิดสนิทสนมและผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น เนื่องจากสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเน้นการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นกันเองเสมือนเป็นเครือญาติ

3. การใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีการใช้สื่อหลากหลายช่องทางการสื่อสาร ทำให้ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ จะสามารถกระจายไปยังสมาชิกและชายรักชายภายนอกได้อย่างกว้างขวาง รวมถึงการสร้างทางเลือกเพื่อสมาชิกและชายรักชายภายนอกสามารถเลือกช่องทางติดต่อสื่อสารกับสมาคมได้ตามที่ตนเองสะดวก

4. การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของชายรักชาย

เนื่องด้วยการมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันทำให้สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างตรงจุดและสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีจุดดึงดูดกลุ่มชายรักชายภายนอกสมาคม มีความสนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือให้ความร่วมมือในกิจกรรม

ปัจจัยระดับองค์กร

1. การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

จากการศึกษาพบว่าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สื่อสารไปยังสมาชิกและชายรักชายภายนอกได้รับรู้ถึงทิศทางการทำงานของสมาคม ทำให้สมาชิกเดินไปในทิศทางเดียวกัน และสร้างความเชื่อมโยงให้คนภายนอกร่วมเข้าเป็นสมาชิก

2. ความง่ายในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยไม่มีข้อจำกัดใดๆในการเข้าเป็นสมาชิก และการสมัครก็สามารถทำได้หลายช่องทาง จึงกระตุ้นให้ชายรักชายที่สนใจเข้าร่วมสมาคมทำได้อย่างสะดวก

3. การนำเสียงสะท้อนจากกลุ่มผู้เปิดรับสื่อของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของการทำงาน

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยนำเสียงสะท้อนที่ได้รับจากกลุ่มผู้เปิดรับสื่อมาปรับปรุงคุณภาพการทำงานอยู่เสมอ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนารูปแบบการทำงาน รวมทั้งการปรับปรุงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

4. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรชายรักชายองค์กรแรกและองค์กรเดียวในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรชายรักชายองค์กรแรกและองค์กรเดียวในประเทศไทยขณะนี้ ที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ ทำให้องค์กรเกิดภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือต่อสมาชิก ชายรักชายภายนอกองค์กร รวมไปถึงคนอื่นๆในสังคม ทำให้สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยรักษาเครือข่ายมาได้ยาวนาน

4. กลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

ซึ่งบุคคลภายนอกสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยต้องติดต่อประสานงานด้วยโดยตรง : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ

จากการศึกษาสรุปได้ว่าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและอนุมัติการจัดตั้งสมาคม ซึ่งการยื่นอนุมัติครั้งแรกนั้นไม่ได้รับการพิจารณา จึงต้องมีการเพิ่มเติมในเรื่องของรายชื่อสมาชิกคือต้องมีสมาชิกกระจายอยู่ใน 25 จังหวัดทั่วประเทศ หากต้องการใช้คำว่าแห่งประเทศไทย และต้องแก้ไขวัตถุประสงค์ โดยให้เน้นเรื่องการสร้างความสำเร็จและการสร้างประโยชน์แก่สังคม มากกว่าจะเน้นที่เรื่องคุณภาพชีวิตของชายรักชาย และเพิ่มเรื่องยาเสพติดลงไป เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคง

คงของชาติ หลังจากแก้ไขและยื่นขออนุมัติครั้งที่สอง สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยก็ได้รับการอนุมัติ และรับรองการเป็นสมาคมอย่างถูกต้องตามกฎหมายจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกทั่วไป

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยสื่อสารไปยังบุคคลภายนอกสมาคมที่เป็นชายจริงหญิงแท้ เพื่อสร้างความเข้าใจให้พวกเขาทราบว่าบุคคลที่เป็นชายรักชายไม่ใช่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต เป็นบุคคลธรรมดาที่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และไม่ควรถูกกีดกันจากสังคม โดยสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยใช้ช่องทางการสื่อสารดังนี้

1. สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์

จากการศึกษาพบว่าการใช้ช่องทางนี้เกิดขึ้นเมื่อสื่อมวลชนต้องการข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับชายรักชายเพื่อไปใช้ในการประกอบกับการเสนอประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจ จึงติดต่อขอสัมภาษณ์และขอข้อคิดเห็นจากคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นองค์กรชายรักชายที่เป็นที่รู้จักและน่าเชื่อถือ

2. สื่อกิจกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

กิจกรรมให้ความรู้นอกสถานที่ เช่น โรงเรียน เรือนจำ และสถานบันเทิง ทีมเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครที่ผ่านการอบรมจากสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยและศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทยโดยกิจกรรมให้ความรู้นี้จะมีความแตกต่างออกไปตามสถานที่และกลุ่มเป้าหมาย

2.2 กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานอื่นและเชิญสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเข้าร่วม

จากการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานอื่น เป็นโอกาสให้สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยสร้างความเข้าใจให้บุคคลภายนอกเข้าใจว่าคนที่เป็นชายรักชายสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติ

3. สื่อบุคคล

สื่อบุคคลในที่นี้หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยทุกคน เพราะการแสดงตนต่อบุคคลภายนอกเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชายรักชาย ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน

ชนหรือการทำกิจกรรม เพราะเป็นการทำให้คนภายนอกเห็นว่าบุคคลที่เป็นชายรักชายเป็นบุคคลปกติ และมีความสามารถที่จะช่วยสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้ ทั้งยังส่งเสริมให้บุคคลภายนอกเกิดทัศนคติ และภาพลักษณ์ในแง่บวกที่มีต่อชายรักชาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่จำเป็นจะต้อง สอบถามจากบุคคลที่เป็นชายรักชายในสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย โดยอาศัยการสร้างความสัมพันธ์ สนมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน ลักษณะนิสัยของชายรักชาย เป็นกลุ่มบุคคลที่ค่อนข้างปิดบังตัวตนที่แท้จริงกับบุคคลภายนอก แต่ชายรักชายกลุ่มตัวอย่างให้ความ ร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เป็นอย่างดี ทั้งการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว แต่ไม่ ยินดีที่จะให้ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อจริง นามสกุลจริง อาชีพ และบทบาททางทางเพศ (เกย์คิง, เกย์ควีน หรือทั้งสองบทบาท) ดังนั้นการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จะตั้งอยู่บนพื้นฐานดังกล่าว โดยผู้วิจัยจะขอ อภิปรายโดยนำเอาประเด็นจากปัญหาคำถามวิจัยเป็นหลัก ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นประเด็นหลักที่ ศึกษา 3 ประเด็น คือ ประเด็นเรื่องการสื่อสารในการก่อตัวของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย, ประเด็น เรื่องการสื่อสารในการรณรงค์รักษาเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย และประเด็นเรื่องการสื่อ สารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ดังมีรายละเอียดต่อไป

ประเด็นเรื่องการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

1. การรวมตัวในระยะเริ่มแรกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การเผชิญปัญหาาร่วมกัน และการทำกิจกรรมร่วมกัน แล้วจึงทำให้เกิดการรวมตัว โดยในที่นี้ จะเริ่มจากการที่กลุ่มชายรักชายที่เผชิญปัญหาร่วมกันในเรื่องการแพร่กระจายของโรคเอดส์ในกลุ่มชาย รักชาย และการมีจิตสำนึกร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อกลุ่มของตัวเอง จึงการร่วมมือกันในการ รณรงค์ป้องกันเกิดการเกิดผู้ติดเชื้อเอดส์รายใหม่ในกลุ่มชายรักชาย ซึ่งนำไปสู่การรวมกลุ่มกันของกลุ่มเกี่ยว ข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสภาอากาศไทย สมาชิกจากกลุ่มเพื่อนวันพุธ และชายรักชายที่เข้ารับ บริการที่คลินิกนิรนาม จากการศึกษาทำให้เห็นได้ว่า การรวมตัวกันของ สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดการรวมกลุ่มของประชาสังคม (Civil Society) ที่ นพ.ชูชัย สุภวงศ์ (2541) กล่าวถึง

การรวมตัวกันเป็นประชาสังคมไว้ว่า เกิดจากการที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤติการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลั้บซับซ้อนยากแก่การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic Consciousness) ร่วมกันมารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic Group) ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือการกระทำ การบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเชื่ออาทรกัน ภายใต้ระบบ การจัดการเชื่อมโยงเครือข่าย (Civic Network) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลกาวิจัยของ อรุณีวรรณ นาศรี (2544:169) ประชาคมที่บ่งชี้เป็นการรวมกลุ่มที่มีเหตุผลเบื้องต้นของการรวมกลุ่มคือการ ตระหนักในปัญหา และต้องการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิดา คอย ระวัง (2543) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเผยแพร่ระบบเงินตราชุมชน “เบี้ยกุดชุม” ในอำเภอกุดชุม จังหวัด ยโสธรที่พบว่าการรวมตัวของชาวบ้านกุดชุมเกิดจากความต้องการของชาวบ้านที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา ของตนเอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การเผชิญปัญหาร่วมกันของชาวบ้าน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการรวม ตัวดังกล่าว

2. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย มีจุดกำเนิดของการรวมตัวจากคนเพียงคนเดียว คือนายกมล เศรษฐี เก่งการเรือ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานเรื่องการรณรงค์และป้องกันการติดเชื้อเอดส์ อย่างจริงจัง ทั้งในกลุ่มชายรักชายและกลุ่มอื่นๆ การมีจุดกำเนิดของการรวมตัวมาจากคนเพียงคนเดียวนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หริสุดา บัณชวพันธ์(2544) เรื่องการสื่อสารและเครือข่ายการรณรงค์เมาไม่ ชั้บ ที่พบว่าเริ่มต้นจากแกนนำเพียงคนเดียวคือ นพ. แท้จริง ศิริพานิช และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อร อนันต์ วุฒิสเนน(2543) ที่พบว่ากรเริ่มเข้ามารวมเป็นกลุ่มของผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในระยะแรก มีนาย มานพ เบ็ญจวรรณ เป็นผู้นำในการประสานพูดคุยกับผู้เลี้ยงปลากะพงขาวให้มารวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือ กัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี พัทธพิมาณสกุล (2542) ที่พบว่า ดร.สาทิส อินทรกำแหง เป็นแกนหลักของเครือข่ายกลุ่มชีวิต จะเห็นได้ว่าลักษณะที่พบว่า สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย มีจุดกำเนิดของการรวมตัวจากคนเพียงคนเดียวเช่นนี้ มีความเหมือนกับงานวิจัยหลายๆเรื่อง ซึ่งพบว่า บุคคลที่เป็นจุดกำเนิดของเครือข่ายมักมีความเป็นผู้นำสูง และมีความมุ่งมั่นในวัตถุประสงค์การทำงาน ของตน ซึ่งกล่าวได้ว่า นายกมลเศรษฐีมีลักษณะเช่นนั้น โดยการที่นายกมลเศรษฐีเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น การแก้ไขปัญหาเรื่องโรคเอดส์มาโดยตลอด

3. ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าลักษณะการสื่อสารภายในกลุ่มสมาชิกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยในช่วงก่อตั้งนั้น มีรูปแบบการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายของการติดต่อสื่อ

สารกันนั้นก็เพื่อที่จะจัดตั้งกลุ่มเส้นทางสี่รุ่งขึ้นมา โดยเป็นการคุยกันเฉพาะกลุ่มสมาชิกเพียงไม่กี่คน ซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะเกี่ยวข้องกับการทำงานด้านเอดส์ หรือการเป็นชายรักชาย หรือเป็นชายรักชายที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ โดยเป็นการติดต่อสื่อสารผ่านการคุยกันทางโทรศัพท์และการนัดคุยกันที่สวนลุมพินี ซึ่งการพูดคุยกันในลักษณะแบบนี้เกิดขึ้นได้เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่มีไม่มาก แล้วยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของความยืดหยุ่น และความคล่องตัวของกรปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประภาพรณ สุปรียาภรณ์ (2545) เรื่องการสื่อสารและเครือข่ายของกลุ่มเพื่อน อ.

4. ช่วงการเริ่มก่อตั้งสมาคมฟ้าสีรุ่งแห่งประเทศไทย กมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ จะเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคลที่มาจาก 3 กลุ่มคือ เจ้าหน้าที่จากสภาการศึกษา สมาชิกจากกลุ่มเพื่อนวันพุธ และชายรักชายที่เข้ารับบริการที่คลินิกนิรนาม เนื่องจากนายกมลเศรษฐ์ เป็นผู้ชักชวนบุคคลในกลุ่มทั้ง 3 กลุ่มที่ตนรู้จักเข้าร่วมกลุ่ม แนะนำให้กลุ่มต่างรู้จักกัน ประสานงานระหว่างกลุ่ม ให้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโรคเอดส์และตัวยานในการป้องกันหรือบรรเทาโรค นัดแนะเวลาและสถานที่ในการพบปะ แจกจ่ายงานให้กับสมาชิก นำเสนอกิจกรรมเพื่อการรณรงค์และป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มชายรักชาย ลักษณะการสื่อสารลักษณะนี้ตรงกับแนวคิดรูปแบบการสื่อสารของ Harold J. Leavitt ที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ในรูปแบบการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) ที่กล่าวว่า เป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลาง หรือทางผ่าน โดยสามารถพิจารณาแยกย่อยลักษณะการสื่อสารนี้ตามแนวคิดของ Harold J. Leavitt ว่ามีลักษณะเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network) กล่าวคือ เป็นลักษณะที่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ซึ่งก็คือ นายกมลเศรษฐ์เป็นศูนย์กลาง

จะเห็นได้ว่าลักษณะการเกิดขึ้นของเครือข่ายระยะนี้ จะเป็นการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง ซึ่งหากอธิบายตามหลักของ Shaw ที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ก็จะสามารถอธิบายได้ว่า การเกิดขึ้นของเครือข่ายแบบรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าการกระจายอำนาจ เพราะมีผู้นำเพียงคนเดียวที่เป็นคนกลางในโครงสร้าง เป็นผู้ควบคุมความสำเร็จของการทำงานของกลุ่มเพราะอยู่ในตำแหน่งตัวเชื่อมที่สำคัญ ลักษณะของเครือข่ายที่พบในระยะนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของงานวิจัยเรื่องเครือข่ายและกระบวนการทำข่าว ของสำนักงานเด็กและเยาวชน "ขบวนการตาสับปะรด" ของรณชาติ บุตรแสนคม (2545) อีกด้วย

5. ลักษณะการสื่อสารของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย อีกหนึ่งลักษณะที่ค้นพบจากการวิจัย คือ ใช้การบอกต่อแบบปากต่อปากของกลุ่มชายรักชายถึงการมีอยู่ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลในลักษณะนี้ Baker and Gaut (1998) ได้กล่าวว่า คือการสื่อสารที่มีการแบ่งปันความรู้สึกและความคิดต่อผู้อื่น โดยจะแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในลักษณะใกล้ชิด จึงทำให้ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นได้ง่ายในกลุ่มชายรักชายด้วยกัน ประกอบกับลักษณะของการสื่อสารแบบปากต่อปากนั้น มีลักษณะสอดคล้องกับสังคมไทยที่มีความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมกัน นับถือกันเหมือนญาติพี่น้องโดยเฉพาะในกลุ่มชายรักชายที่มีประสบการณ์ และปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งลักษณะนี้เองที่มีส่วนทำให้เครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว

6. จากการวิจัยพบว่า ในระยะการก่อตัวของกลุ่มเส้นทางสีรุ้ง (สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ในปัจจุบัน) นั้น เป็นการที่สมาชิกมาร่วมกลุ่มในการทำกิจกรรมหรือพบปะกัน เนื่องจากว่าต้องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการป้องกันโรคเอดส์ การปฏิบัติตัวของผู้ติดเชื้อเอดส์ และการปฏิบัติตัวต่อผู้ติดเชื้อเอดส์ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ ประภาพรณ สุปรียาภรณ์ (2545) เรื่องการสื่อสารและเครือข่ายของกลุ่มเพื่อน อ. และสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการสื่อสารกับสุขภาพในช่วงปี 1970 และ 1980 (Arntson 1985; Krep 1988; Thompson 1984) อ้างถึงในจารุณี พชรพิมานสกุล (2542) พบว่าการสื่อสารกลุ่ม (Group Communication) เป็นส่วนสำคัญในการดูแลรักษาสุขภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มคนที่มีการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับคนในกลุ่มด้วยกัน จะเห็นได้ว่าสมาชิกของกลุ่มเส้นทางสีรุ้งเข้ามารวมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ การป้องกันโรคเอดส์ การดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ การดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ ความคืบหน้าของยาและการรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่าง เจ้าหน้าที่จากสภาอากาศไทย สมาชิกจากกลุ่มเพื่อนวันพุธ และชายรักชายที่เข้ารับบริการที่คลินิกนิรนาม

7. ลักษณะการมารวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับชายรักชาย ได้ทำกิจกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นชายรักชายเช่นกัน ซึ่งการสร้างพื้นที่สาธารณะของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยนี้ เป็นการสร้างพื้นที่ให้ชายรักชายได้มีโอกาสพบปะ ทำกิจกรรม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะของงานวิจัยเรื่องเครือข่ายและกระบวนการทำข่าว ของสำนักงานเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาสับปะรด” ของรณชาติ บุตรแสนคม (2545) และ Habermas (อ้างถึงใน อรุณีวรรณ นาศรี 2544) ที่กล่าวว่าปริมณฑลสาธารณะโดยให้คนในสังคมได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน จะเป็นช่องทาง

ของการพัฒนาประชาธิปไตย และหลักของสังคมอย่างแท้จริง และ Habermas ยังยืนยันอีกว่าบรรยากาศของพื้นที่สาธารณะนั้น น่าจะต้องเน้นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-face Communication)

8. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยถือเป็นองค์กรชายรักชายองค์กรแรกและองค์กรเดียวที่จดทะเบียนเป็นสมาคมอย่างถูกต้องตามกฎหมายและผ่านการอนุมัติการจัดตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ซึ่งปัจจุบันก่อตั้งมาเป็นเวลา 7 ปีและมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมการรณรงค์การป้องกันโรคเอดส์ และการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสังคม การจากการพิจารณานี้พบว่า การมีองค์กรชายรักชายอยู่จริงของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยนั้น ไม่สอดคล้องกับคมจักร วุฒิโรจน์ (2534) ที่กล่าวถึง ลักษณะนิสัยข้อหนึ่งของเกย์ไทยไว้ว่าเกย์หรือชายรักชายไทยไร้เอกภาพ ยังขาดการรวมกลุ่ม และไม่มีการเกย์ใดๆ พอที่จะประสานเกย์ทุกกลุ่ม ให้มารวมมือกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม เหมือนเช่นองค์กรเกย์ในต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นเพราะเกย์ไทยไม่ถูกต่อต้าน หรือถูกละเมิดสิทธิเหมือนเกย์ในต่างประเทศ เกย์ไทยยังมีอิสระในการดำรงชีวิต มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ซึ่งอาจเกิดจากข้อมูลที่คมจักร วุฒิโรจน์พบนั้น เป็นข้อมูลเก่าซึ่งศึกษาในปี พ.ศ. 2534 แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า การก่อตั้งของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยนี้ นอกการจะก่อตั้งขึ้นเนื่องจากการที่ภาพลักษณ์ของชายรักชายและชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายที่ผ่านทางสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และภาพยนตร์ช่วงนั้นถูกนำเสนอในดูลบอย่างมาก ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ของกลุ่มชายรักชายที่สะท้อนจากเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันไทยช่วงปี พ.ศ. 2508-2543 (2543) ของฐิติกร เตรยาภรณ์ แล้ว แต่เหตุผลสำคัญของการก่อตัวของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเกิดจากการรวมตัวเพื่อความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเรื่องการแพร่กระจายเชื้อเอดส์ในกลุ่มชายรักชายเป็นหลัก

ประเด็นเรื่องการสื่อสารในธำรงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

1. ลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งนั้นมีทั้งเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบกระจาย (Radial Personal Network) คือ การที่บุคคลหนึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์ กับหลาย ๆ คน แต่ในกลุ่มที่เขาติดต่อจะไม่มี การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันเลย ส่วนใหญ่บุคคลที่ติดต่อจะมีความผูกพันกันแบบผิวเผิน (Weak Tie) และเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบซ้อนติดกัน (Interlocking Personal

Network) คือการที่บุคคลหนึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ อีกหลาย คนโดยกลุ่มคนในเครือข่ายจะมีการติดต่อสัมพันธ์ถึงกันหมด และความสัมพันธ์จะเป็นแบบแน่นแฟ้น (Strong Tie) โดยแต่ละคนจะมีลักษณะที่เหมือนกันหรือคล้ายกันมาก ตามแนวคิดของ Everett M. Rogers และ D. Lawrence Kincaid ที่อ้างถึงในบทที่ 2 เนื่องจากการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของฟ้าสีรุ้งคนหนึ่งๆ จะรู้จักและสนิทสนมกับสมาชิกคนอื่นๆอีกหลายคน ซึ่งทุกคนจะติดต่อสื่อสาร กันโดยการโทรศัพท์หากัน หรือนัดพบกันที่สำนักงานของสมาคมและสถานที่บ้านที่อื่นๆ โดยการลักษณะการพูดคุยจะเป็นความผูกพันและสนิทสนมกันแบบฉันท์มิตร คือ การพูดคุย ประทับใจกันในเรื่องส่วนตัวหรือหยอกล้อกันเรื่องเพศอย่างเปิดเผย แต่ก็มีสมาชิกบางคนที่ไม่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นๆ จะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้รับสารเท่านั้น โดยไม่มีการส่งต่อไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ซึ่งจากการสังเกตพบว่าสมาชิกเหล่านั้นพยายามปกปิดความเป็นชายรักชายของตนเองเมื่ออยู่ในสังคมภายนอก และการไม่ส่งสารต่อหรือไม่มีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มอาจเป็นเพราะหลีกเลี่ยงการถูกเปิดเผย

2. การธำรงรักษาเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยโดยการใช้การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล ถือเป็นวิธีการสื่อสารที่มีความสำคัญ เนื่องจากประสิทธิภาพของรูปแบบการสื่อสารระดับบุคคลต่อบุคคลมีผลต่อการชักจูงใจสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องเครือข่ายและกระบวนการทำข่าว ของสำนักงานเด็กและเยาวชน "ขบวนการตาส์ประรด" ของรณชาติ บุตรแสนคม (2545) ที่กล่าวว่าวิธีการสื่อสารระดับบุคคลต่อบุคคลมีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจค่อนข้างสูง และผู้รับสารมีโอกาสคล้อยตามได้ง่าย ประกอบกับการสื่อสารระดับบุคคลต่อบุคคลเป็นการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ใกล้เคียง และแพร่กระจายไปได้ง่าย โดยการสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคลในการธำรงรักษาเครือข่ายเกิดจากการที่สมาชิกเห็นว่าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรที่สร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคเอดส์ในชายรักชาย และมีความเข้าใจและต้องการช่วยเหลือกลุ่มชายรักชายอย่างแท้จริง จึงชักชวนคนรอบข้างที่เป็นชายรักชายเข้าร่วมสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งลักษณะการสื่อสารนี้เป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของงานวิจัยเรื่องการจัดการประชาคมทับเที่ยง ของอรุณีวรรณ นาศรี (2544) ที่กล่าวว่า การสื่อสารในการชักชวนให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมนั้น วิธีการหลักอาศัยการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่เป็นทางการ โดยการชักชวนแบบปากต่อปาก ดังนั้นกลุ่มแกนนำจึงมีความกว้างขวางรู้จักคนมากเท่าใด การกระจายข้อมูลข่าวสารก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องเครือข่ายและกระบวนการทำข่าว ของสำนักงานเด็กและเยาวชน "ขบวนการตาส์ประรด" ของรณชาติ บุตรแสนคม (2545) ที่กล่าวว่าวิธีการสื่อสารระดับบุคคลต่อบุคคลมีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจ

ค่อนข้างสูง และผู้รับสารมีโอกาสคล้อยตามได้ง่าย ประกอบกับการสื่อสารระดับบุคคลต่อบุคคลเป็นการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ใกล้ชิด และแพร่กระจายไปได้ง่าย

3. จากการตั้งข้อสังเกตพบว่าลักษณะการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมทางเพศที่คล้ายคลึงกันของบุคคลที่เป็นชายรักชาย ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารเพื่ออำนวยการซื้อขายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เนื่องจากบุคคลที่เป็นชายรักชายเหมือนกัน จะมีความคิด พฤติกรรม และการประสบปัญหา ลักษณะเดียวกัน จึงมีเข้าใจซึ่งกันและกันส่งผลให้การสื่อสารเพื่อการอำนวยการรักษาเป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers(1971 อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน (2538) ที่กล่าวว่า การสื่อสารจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง มีประสิทธิภาพ และเป็นไปด้วยความราบรื่น เมื่อผู้เริ่มสื่อสารมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มของ Marwin E. Shaw (อ้างถึงใน รจิตร์ เข้มศักดิ์สิทธิ์,2544) ที่กล่าวว่าคนเข้าร่วมกลุ่มกันได้ เพราะมีเป้าหมายและความสนใจที่เหมือนกัน

4. การที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยสามารถอำนวยการซื้อขายได้อย่างยาวนาน สอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย บุญเสนอ (2536) และแนวคิดของ Reeves (1970) ที่กล่าวว่ากลุ่มดำรงอยู่ได้เนื่องมาจากมีผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนันต์ วุฒิสเสน (2543) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของชมรมผู้เลี้ยงปลากะพงข้อหนึ่งก็คือ ลักษณะเฉพาะของผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย

3. เป็นคนดี สมาชิกให้ความเคารพนับถือ ไว้วางใจ ซื่อสัตย์
4. เป็นคนทำงานเพื่อส่วนรวม เสียสละ รับผิดชอบ ช่วยเหลือ
5. เป็นคนใฝ่รู้ ทำเป็นตัวอย่าง มีประสบการณ์
6. กล้าติดต่อกับหน่วยราชการ
7. เป็นผู้กว้างขวางรู้จักคนมาก

5. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเสริมสร้างให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น ค่ายทักษะชีวิตพิชิตเอเดส์ ซึ่งปัจจุบันจัดขึ้นแล้ว 19 รุ่น ก็ฟ้าฟ้าสีรุ้งที่มีการจัดขึ้นทุกปี การจัดงานวันเกิดแก่สมาชิกที่เกิดในเดือนนั้นๆ ทุกเดือน และการจัดสัมมนาหรืออบรมเชิงวิชาการเพื่อ

เสริมสร้างความรู้ให้แก่สมาชิก ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการธำรงรักษาเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อการพบปะ พุดคุยกันภายในกลุ่มเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของพจนี โชคสวัสดิ์ไพศาล (2544) ที่ว่าชาวสันติอโศกใช้กลยุทธ์การจัดช่องทางสำหรับสมาชิกในการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดการเกาะกลุ่มและธำรงรักษาเครือข่าย ส่วนการเสริมสร้างให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น สอดคล้องกับที่เกคินี จุฑาวิจิตร (2542) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการสื่อสารในการพัฒนาชุมชน และเป็นสื่อที่มีบทบาทมากในการที่จะรวมประชาชนเข้าไว้ด้วยกัน

6. การใช้ช่องทางการสื่อสารหลากหลายช่องทางของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เช่น การประชุม การติดต่อสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ การพบปะกันที่สำนักงานของสมาคม การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การร่วมกิจกรรม วารสารสายฝนต้นรุ้งและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ล้วนเอื้อประโยชน์ต่อการธำรงรักษาเครือข่ายของเครือข่ายสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเวทีนิ สตะเวทิน (2542) ที่พบว่า จุดเด่นในการรวมตัวของประชาชนย่านบางลำพู คือมีการสร้างช่องทางให้บุคคลได้เข้ามาพบปะ พุดคุยกันจนนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันในที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Robert Putnam (อ้างถึงในอรุณีวีวรรณ นาศรี, 2544) ที่พบว่าองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้การรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมของคนในชุมชนเกิดความเข้มแข็งคือ การมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้คนในชุมชนได้พุดคุยถึงปัญหาร่วมกัน ทั้งในรูปแบบของการพุดคุยที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

7. ปัจจัยด้านการสื่อสารระดับองค์กรที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการธำรงรักษาเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย คือความง่ายที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยนั้น มีลักษณะสอดคล้องกับผลการวิจัยของจากรุณี พชรพิมานสกุล (2542) ที่ศึกษาเรื่องเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต ได้กล่าวถึงธรรมชาติเครือข่ายไว้ว่า การที่สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยง่ายและออกจากการเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยง่าย เป็นเหตุจูงใจหนึ่งที่ทำให้สมาชิกก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายโดยไม่ต้องคำนึงหรือตัดสินใจถึงข้อเสียที่จะเกิดขึ้น เพราะหากเกิดผลเสียต่อตนเองก็สามารถออกจากเครือข่ายได้ ลักษณะดังกล่าวทำให้มีชายรักชายก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยอยู่ตลอดเวลา

ประเด็นเรื่องการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอก ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

1. เป้าหมายของการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยคือการสร้างทัศนคติในแง่บวกที่มีต่อชายรักชาย การแสดงให้เห็นว่าชายรักชายเป็นบุคคลปกติ และมีความสามารถ และสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม อีกทั้งยังเป็นการแก้ภาพลักษณ์ที่ว่าชายรักชายเป็นบุคคลที่สร้างปัญหา แพร่กระจายโรคเอดส์ แต่หากพิจารณาการสื่อสารนี้ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยจะสอดคล้องกับความหมายของการประชาสัมพันธ์ที่ วิรัช ลภีรัตนกุล (2540) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) ต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน และสอดคล้องกับความหมายของการประชาสัมพันธ์ที่ Gordon Lewis (1976) กล่าวไว้ว่า การประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงประชามติ ด้วยวิธีการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (Target Publics) เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีความรู้สึกที่ดีต่อหน่วยงาน โดยลักษณะการประชาสัมพันธ์ของสมาคมฟ้าสีรุ้งสอดคล้องกับแนวคิดการประชาสัมพันธ์ในฐานะวิธีการของการมีอิทธิพลต่อประชามติ (Public Relations as a Means of Influencing Public Opinion) ที่ Baskin และคณะ (1997) กล่าวไว้ว่า การมีอิทธิพลต่อประชามติถือเป็นภารกิจประเภทหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ คือพยายามส่งเสริมชื่อเสียง เกียรติคุณขององค์การ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดี

2. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกทั่วไป โดยการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมของ โดยเน้นการจัดการรณรงค์การป้องกันเรื่องโรคเอดส์เป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีการสื่อสารเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดีต่อสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย แต่การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ดังกล่าว ช่วยในการสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีของบุคคลภายนอกทั่วไปที่มีสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย เจริญลาภดิถก เรื่องกระบวนการรณรงค์ทางการสื่อสารเพื่อสังคม "โครงการถนนสีขาว" (2537) ที่กล่าวว่าการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดของโครงการ "ถนนสีขาว" มีเป้าประสงค์เพื่อคืนกำไรตอบแทนสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นโครงการที่ สร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรผู้จัดทำคือบริษัทโตโยต้าได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ซึ่งการเน้นเรื่องของการจัดการรณรงค์การป้องกันเรื่องโรคเอดส์นอกจากจะส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีงามของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ยังช่วยในการลบล้างภาพลักษณ์และทัศนคติของบุคคลภายนอกที่มีต่อชายรักชายในการขาดความตระหนักถึงอันตรายของโรคเอดส์ด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

1. การจัดเก็บฐานข้อมูลของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะข้อมูลสำคัญของสมาชิกและข้อมูลทางประชากรของสมาชิก ควรมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการค้นหา การใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงในอนาคต หรือการนำเอาข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวิเคราะห์และวิจัยต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เช่น ช่วยให้การเข้าถึงจำนวนที่แท้จริงของสมาชิก ช่องทางการติดต่อสื่อสารไปยังสมาชิก ซึ่งจะช่วยในการติดต่อไปยังสมาชิกทุกคนอย่างทั่วถึง การทราบข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของสมาชิก เช่น อาชีพ อายุ การศึกษา จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการทำกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และการจัดรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น
2. การเพิ่มช่องทางการสื่อสารไปยังกลุ่มบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่ชายรักชายมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้นักกายานอกรู้จัก และเกิดความเข้าใจต่อสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยให้มากขึ้น เนื่องจากการศึกษาพบว่า สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเน้นบุคคลที่เป็นชายรักชายเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการสื่อสาร ซึ่งรูปแบบของสื่อที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยออกแบบและผลิตออกมานั้น มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไปที่กลุ่มชายรักชายอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อกิจกรรมของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ดังนั้นกลุ่มคนที่ไม่ได้เป็นชายรักชาย จะยังไม่ค่อยได้รับข้อมูลและมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยน้อยมาก
3. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยควรลดการเสนอภาพที่มีที่การแสดงความเขี้ยวไปสู่เรื่องเพศในสื่อสิ่งพิมพ์ คือ ยังคงดึงดูดความสนใจได้ แต่ก็ไม่ควรแสดงให้เห็นรูปผู้ชายที่โป๊เปลือยมากเกินไป เพราะอาจส่งผลในแง่ลบต่อภาพลักษณ์ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย แม้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าวเน้นผู้รับที่เป็นชายรักชายโดยเฉพาะ แต่เราก็ไม่สามารถจำกัดการกระจายสื่อสิ่งพิมพ์นั้นไม่ให้ออกไปสู่สายตาของบุคคลภายนอกได้ อีกทั้งการใช้สื่อที่เน้นถึงเรื่องเพศมากเกินไป ถึงแม้ว่าจะสะดุดตา และเรียกร้องความสนใจได้ดี แต่

อาจจะทำให้ภาพพจน์ของชายรักชายถูกผูกเกี่ยวกับเรื่องเพศมากเกินไป อันอาจทำให้ภาพลักษณ์ของชายรักชายที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยต้องการแก้ไขไม่เป็นผลสำเร็จ แต่อาจกลับเป็นการตอกย้ำให้สังคมยังคงตีตราภาพของชายรักชายและเรื่องเพศมากยิ่งขึ้น

4. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยควรกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่จัดโดยสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยส่วนใหญ่จะเน้นไปที่กิจกรรมการรณรงค์และการป้องกันโรคเอดส์เป็นหลัก รวมไปถึงเนื้อหาของสื่อทุกประเภทของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยอีกด้วย ซึ่งการเน้นที่เรื่องของการรณรงค์และการป้องกันโรคเอดส์เพียงอย่างเดียว อาจทำให้สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยไม่บรรลุวัตถุประสงค์ข้ออื่นๆ ที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยตั้งไว้ เช่น เรื่องของการสร้างความเท่าเทียมในสังคม และเรื่องของการสร้างการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคม
5. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยอาจสื่อสารหรือกระจายข่าวสารไปยังบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้กว้างขวางขึ้นถ้ามีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อมวลชนมากขึ้น ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าออกปวารณาหรือการสร้างความเข้าใจเมื่อมีปัญหา แต่เป็นการประชาสัมพันธ์องค์กรหลังจากที่ได้ทำประโยชน์แก่สังคมผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งนี้จะช่วยให้คนภายนอกรู้จักสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมากขึ้น และทำให้เกิดภาพลักษณ์ในแง่บวกกับชายรักชายอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมประเด็นของตัวสาร (Message) ที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยได้ใช้ว่ามีเนื้อหาอย่างไรบ้าง ตั้งแต่การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ฯลฯ เนื่องจากรูปแบบการสื่อสารของแต่ละช่วงมีความแตกต่างกัน เช่นมีการใช้ลักษณะจากบุคคลเพียงคนเดียวไปสู่บุคคลเพียงคนเดียว (One-to-One) ในการใช้สื่อโทรศัพท์ รูปแบบการสื่อสารแบบทางเดียวจากคนเพียงคนเดียวไปสู่คนจำนวนมาก (One-to-Many) ในการประกาศข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ หรือไปปลิวิ หรือการสื่อสารแบบคนจำนวนมาก ไปสู่คนจำนวนมาก (Many-to-Many) ในการคุยผ่านกระดานข่าว เป็นต้น เพราะฉะนั้นจะมีการเปลี่ยนเนื้อหาของสารไปตามวัตถุประสงค์ของสื่อแต่ละชนิด ซึ่งงานวิจัยนี้ยังไม่ได้เจาะลึกลงไปในเรื่องรายละเอียดของสารต่างๆ เหล่านี้

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงเรื่องการแสดงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยที่แสดงออกผ่านสื่อต่างๆ ทั้งการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชายรักชาย และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้เป็นชายรักชาย
3. การศึกษาเพิ่มเติมถึงทัศนคติที่บุคคลภายนอกมีต่อสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย เพื่อประเมินว่าบุคคลภายนอกมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใดถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย รวมไปถึงการประเมินว่าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับชายรักชายต่อบุคคลภายนอกอย่างไร
4. การศึกษาเพิ่มเติมถึงทัศนคติที่ชายรักชายภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกมีต่อสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย รวมไปถึงการศึกษาถึงปัจจัยของการไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
5. การศึกษาเพิ่มเติมถึงรูปแบบสื่อสารภายในของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ถึงการตัดสินใจเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารและสื่อแต่ละประเภท รวมไปถึงขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อการสื่อสารผ่านในองค์กร ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับกลุ่มอื่นๆหรือไม่ อย่างไร
6. จากผลการวิจัยเรื่องนี้พบว่า การเกิดขึ้นของเครือข่ายสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยมีจุดกำเนิดมาจากคนเพียงคนเดียว ซึ่งมีงานวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายหลายเรื่องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แต่ก็มีงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่มีจุดกำเนิดจากคนมากกว่าหนึ่งคน ผู้วิจัยในอนาคตสามารถทำการศึกษาเพิ่มเติมและเปรียบเทียบว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากบุคคลเพียงคนเดียว มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับเครือข่ายที่มีจุดกำเนิดจากคนมากกว่าหนึ่งคน